

[Bertel Dahlgaard.]

tænke sig andet, end at udbyttedelings-systemet, gennemført indenfor virksomhederne i visse brancher, simpelthen må øge kappestriden og derigennem virke til nedadgående priser. Det betyder i sådanne tilfælde øget produktion, øget varemængde og som følge deraf større konkurrence og lavere priser.

Til den ærede ordfører for retsstatspartiet vil jeg sige, at jeg tror i det hele taget, at det ærede medlems stilling til dette forslag, som det iøvrigt er sket i andre tilfælde, belyser den udvikling, retsstatspartiet har gennemgået igennem disse mange år. Da et sådant forslag var til behandling i 1927, var det daværende medlem af tinget, dr. phil. Axel Dam, der førte ordet for retsstatspartiet. Dr. Dam kunne i mange henseender være en ensidig mand, men han var også en mand med et ganske vidt syn. Den tale, han da holdt, ganske kort, var forsåvidt karakteristisk for ham. Han sagde: Rent umiddelbart, da jeg stod overfor dette forslag, følte jeg mig egentlig ikke tiltalt af det. Jeg sagde til mig selv: Hvorfor egentlig lovgive på disse områder, hvor det dog er en opgave på frivillig grund for arbejdere og arbejdsgivere selv at klare deres forhold? Det var altså ganske den samme konklusion, som det ærede medlem kom til i dag. Men dr. Dam føjede til: Efterhånden som jeg har gennemtænkt disse ting og gennemlæst forslaget og kommentarerne dertil, fik jeg et andet syn på det, og så fik jeg sympati for forslaget. Det skildrede han så videre, indtil han til slut sagde, at han ville håbe, at det sunde princip, som var nedlagt i forslaget, måtte blive til lov. Denne tale og det ærede medlems tale i dag viser afstanden mellem det oprindelige, idealistiske retsstatsparti og det stade, retsstatspartiet står på i dag i almindelighed i dansk politik.

Må jeg så blot sige een ting til det ærede medlem hr. Hans Rasmussen: jeg tror ikke, der er nogen uenighed mellem os angående brugen af ordet velstandskilde. Det ærede medlem sagde, at han havde haft sørgelig rig lejlighed til at se, at der gik for lang tid, inden velstandskilden kom til at springe, og det er netop det, jeg er enig med det ærede medlem i. Der er ikke tvivl om, at for at denne velstandskilde, der ligger i selve interessen i produktionen, kan komme til at springe, må der ske et sporskifte, og dette forslag er et forsøg på at fremme dette sporskifte. Så håber jeg, at det ærede medlem og jeg kan hjælpes ad med at sikre den udviklingsvej, vi her begge har sympati for.

Så var der det ærede medlem hr. Poul Møller. Det ærede medlem siger, at jeg er et underligt ubehageligt menneske, for ligegyldigt hvad der kommer fra konservativ side, så betragter jeg det som sorteste reaktion. Hvorfor nu så stærke udtryk? Jeg har vist i hvert fald aldrig sagt „sorte“, men jeg må måske føje til, at der iøvrigt var noget i det ærede medlems bemærkning, som forsåvidt var rigtigt. Han sagde, at i relation til de konservative kunne netop på mig anvendes de gamle ord om at

„den har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær“.

Der er måske nok noget rigtigt i det. Jeg har aldrig haft konservatismen kær, og jeg er heller aldrig blevet klog på den. Om der så er en årsagsforbindelse, er jeg måske ikke den rigtige til at bedømme, men kendsgerningen indrømmer jeg. Det er iøvrigt ikke så underligt. Det er jo ikke noget, der blot har sin årsag alene i — hvad skal jeg sige — ondskabsfuldhed eller manglende venlighed fra min side, men det er jo, fordi det bunder dybest i selve det, vi iagttager med hensyn til et konservativt partis udvikling gennem tiderne, specielt det danske konservative partis udvikling. Man standser bestræbelser for fremskridt ad nye veje, indtil man er nødt til at opgive skansen. Det er altid det konservative partis skæbne, og sådan er det også her. Nu er der ikke her tid til en lang opremsning. Se grundlovssagen, som vi for tiden behandler. Sålænge man kunne holde skansen, sålænge var man imod en demokratisering af landets forfatning. Tag noget, der grænser til det spørgsmål, vi behandler her, en trustlovgivning. Man skulle læse de taler, man holdt i 1920 imod enhver trustlovgivning her i landet, indtil skansen ikke kunne holdes længere. Så kom der forslag om, at man måtte have nedsat en kommission om det. Sådant kunne man blive ved i lang tid at remse op eksempler på, at man står imod, sålænge man kan. Det er ikke en positiv indstilling overfor problemerne. Det er den skæbne, som alle konservative partier har. Jeg vil ikke på nogen måde tale om reaktion i forbindelse med sociale fonds, ikke på nogen måde. Derfor gjorde jeg også det ærede medlem opmærksom på, at det, han talte så varmt for, var inkluderet i forslaget, at netop sociale fonds efter vor opfattelse indgik som led i det begreb, vi kalder udbyttedeling. Når det ærede medlem så anfører